

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KỸ THUẬT CÔNG NGHIỆP**

LÊ TRẦN TUẤN

**NGHIÊN CỨU BÙ HỆ SỐ CÔNG SUẤT
ĐỂ CẢI THIỆN CHẤT LƯỢNG ĐIỆN NĂNG
CỦA MẠNG ĐIỆN CẤP CHO THÀNH PHỐ LẠNG SƠN**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC
KỸ THUẬT ĐIỆN**

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KỸ THUẬT CÔNG NGHIỆP**

LÊ TRẦN TUẤN

**NGHIÊN CỨU BÙ HỆ SỐ CÔNG SUẤT
ĐỂ CẢI THIỆN CHẤT LƯỢNG ĐIỆN NĂNG
CỦA MẠNG ĐIỆN CẤP CHO THÀNH PHỐ LẠNG SƠN**

Chuyên ngành: Kỹ thuật điện

Mã ngành: 8520201

**LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC
KỸ THUẬT ĐIỆN**

**NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:
PGS.TS. Trần Xuân Minh**

THÁI NGUYÊN - 2020

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Độc lập – Tự do – Hạnh phúc

BẢN XÁC NHẬN CHỈNH SỬA LUẬN VĂN THẠC SĨ

Họ và tên tác giả luận văn : Lê Trần Tuấn

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Trần Xuân Minh

Đề tài luận văn: **Nghiên cứu bù hệ số công suất để cải thiện chất lượng điện năng cấp cho thành phố Lạng Sơn.**

Ngành: Kỹ thuật điện

Mã ngành: 8.52.02.01

Tác giả, Người hướng dẫn khoa học và Chủ tịch Hội đồng chấm luận văn xác nhận tác giả đã sửa chữa, bổ sung luận văn theo biên bản họp Hội đồng ngày 4/10/2020 với các nội dung sau:

Đã sửa một số lỗi chính tả, soạn thảo trong luận văn.

Đã chỉnh sửa phần kết luận chung của luận văn.

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 10 năm 2020

Người hướng dẫn khoa học

Tác giả luận văn

PGS.TS. Trần Xuân Minh

Lê Trần Tuấn

CHỦ TỊCH HỘI ĐỒNG

PGS.TS. Võ Quang Lạp

LỜI CAM ĐOAN

Họ và tên: Lê Trần Tuấn

Học viên: Lớp cao học K21, Trường Đại học Kỹ thuật Công nghiệp - Đại học Thái Nguyên.

Nơi công tác: Xí nghiệp dịch vụ điện lực Lạng Sơn

Tên đề tài luận văn thạc sĩ: “*Nghiên cứu bù hệ số công suất để cải thiện chất lượng điện năng cấp cho thành phố Lạng Sơn*”.

Chuyên ngành: Kỹ thuật điện

Tôi xin cam đoan những vấn đề được trình bày trong bản luận văn này là những nghiên cứu của riêng cá nhân tôi, dưới sự hướng dẫn của PGS.TS. Trần Xuân Minh và sự giúp đỡ của các cán bộ Khoa Điện, Trường Đại học Kỹ thuật Công Nghiệp - Đại học Thái Nguyên. Mọi thông tin trích dẫn trong luận văn này đã được ghi rõ nguồn gốc.

Tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm về những số liệu trong luận văn này.

Thái Nguyên, ngày tháng 8 năm 2020

Học viên thực hiện

Lê Trần Tuấn

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt thời gian nghiên cứu thực hiện luận văn này tôi luôn nhận được sự hướng dẫn, chỉ bảo tận tình của PGS.TS. Trần Xuân Minh, người trực tiếp hướng dẫn luận văn cho tôi. Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành và sâu sắc tới thầy.

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo, cán bộ, viên chức trường Đại học Kỹ thuật Công nghiệp - Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện tốt nhất để tôi có thể hoàn thành đề tài nghiên cứu này. Tôi cũng xin chân thành cảm ơn những đóng góp quý báu của các bạn cùng lớp đồng viên và giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện đề tài. Xin gửi lời chân thành cảm ơn đến các cơ quan xí nghiệp đã giúp tôi khảo sát tìm hiểu thực tế và lấy số liệu phục vụ cho luận văn.

Cuối cùng, tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới gia đình, đồng nghiệp và bạn bè đã luôn đồng viên, khích lệ, chia sẻ khó khăn cùng tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu hoàn thiện luận văn này.

Thái Nguyên, ngày tháng 8 năm 2020

Học viên

Lê Trần Tuấn

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN LƯỚI ĐIỆN VÀ TÌNH HÌNH TIÊU THỤ ĐIỆN THÀNH PHỐ LẠNG SƠN	3
1.1. Giới thiệu chung về lưới điện Thành phố Lạng Sơn	3
1.1.1. Đặc điểm tự nhiên	3
1.1.2. Đặc điểm kinh tế xã hội	3
1.1.3. Đặc điểm lưới điện.....	4
1.2. Các lộ đường dây trung thế cấp điện và đồ thị phụ tải điển hình	6
1.2.1. Xuất tuyến 471E13.2	6
1.2.2. Xuất tuyến 472E13.2	7
1.2.3. Xuất tuyến 473E13.2	7
1.2.4. Xuất tuyến 474E13.2	8
1.2.5. Xuất tuyến 375E13.2	9
1.3. Kết quả thực hiện chỉ tiêu tổn thất	10
1.4. Số liệu các trạm biến áp (tháng 12/2019)	11
1.5. Sơ đồ nguyên lý các lộ đường dây trung thế	23
<i>Kết luận chương 1</i>	28
CHƯƠNG 2: CÁC CHỈ TIÊU ĐÁNH GIÁ VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐIỆN ÁP CỦA MẠNG ĐIỆN	29
2.1. Các chỉ tiêu chất lượng điện áp nguồn cung cấp	29
2.1.1. Độ lệch điện áp	29
2.1.2. Độ dao động điện áp	30
2.1.3. Độ không sin của điện áp.....	31
2.1.4. Độ đối xứng của điện áp	31
2.2. Các phương pháp đánh giá chất lượng điện áp	32
2.2.1. Đánh giá chất lượng điện áp theo độ lệch điện áp	32
2.2.2. Đánh giá độ đối xứng của điện áp	38
2.2.3. Đánh giá mức độ hình sin	40
2.3. Các biện pháp nâng cao chất lượng điện áp	40

2.3.1. Các biện pháp chung.....	40
2.3.2. Nâng cao chất lượng điện áp bằng điều chỉnh điện áp	42
2.3.3. Các biện pháp nâng cao chất lượng điện áp	47
Kết luận chương 2.....	50
CHƯƠNG 3: LỰA CHỌN HỆ THỐNG BÙ CÔNG SUẤT PHẢN KHÁNG MẠNG ĐIỆN CẤP CHO THÀNH PHỐ LẠNG SƠN.....	51
3.1. Các phương pháp bù công suất phản kháng để nâng cao hệ số công suất truyền thống.....	51
3.1.1. Phương pháp nâng cao hệ số $\cos\varphi$ tự nhiên.....	51
3.1.2. Phương pháp nâng cao hệ số $\cos\varphi$ nhân tạo	53
3.2. Phương pháp sử dụng các thiết bị bù trong FACTS	57
3.2.1. Nhóm mắc nối tiếp.....	57
3.2.2. Nhóm mắc song song.....	58
3.3. Vị trí đặt thiết bị bù	60
3.4. Xác định dung lượng bù	61
3.5. Đề xuất phương pháp bù CSPK cải thiện chất lượng điện năng	63
Kết luận chương 3.....	64
CHƯƠNG 4: THIẾT KẾ ĐIỀU KHIỂN HỆ THỐNG BÙ CÔNG SUẤT PHẢN KHÁNG DSVC	65
4.1. Bù công suất phản kháng sử dụng cấu trúc FC-TCR	65
4.2. Bù công suất phản kháng sử dụng cấu trúc đề xuất DSVC.....	66
4.2.1. Phương pháp bù CSPK sử dụng các chuyển mạch cơ khí (DVC).....	66
4.2.2. Phương pháp bù CSPK sử dụng thyristor (SVC)	67
4.2.3. Phương pháp bù lai DSVC.....	68
4.3. Thiết kế điều khiển hệ thống bù công suất phản kháng DSVC.....	69
4.3.1. Mô hình hóa hệ thống bù công suất phản kháng FC-TCR	69
4.3.2. Tính toán giá trị tụ bù cố định FC.....	70
4.3.3. Tính toán giá trị điện cảm (L) tại nhánh TCR	71
4.3.4. Mối liên hệ giữa điện cảm ở nhánh TCR, góc điều khiển BBD, và việc bù CSPK	72

4.3.5. Thiết kế bộ điều khiển PID theo phương pháp Ziegler-Nichols.....	73
4.4. Mô phỏng hệ thống trên phần mềm Matlab/Simulink.....	76
4.4.1. Sơ đồ mô phỏng.....	76
4.4.2. Kết quả mô phỏng.....	79
<i>Kết luận chương 4.....</i>	81
KẾT LUẬN.....	82
KIẾN NGHỊ.....	82
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	83

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Thuật ngữ đầy đủ	Chú thích
Cosφ	Hệ số công suất	
CSPK	Công suất phản kháng	
CSTD	Công suất tác dụng	
DSVC	Dynamic - Static Var Compensation	
E13.2	Ký hiệu chỉ trạm 110kV Lạng Sơn	
FACTS	Flexible alternating current transmission systems	Hệ thống truyền tải điện xoay chiều linh hoạt
FC	Fixed Capacitor	Tụ điện cố định
FC-TCR	Fixed Capacitor - Thyristor controller Reactor	Cấu trúc của bộ bù điều khiển bằng thyristor
MBA	Máy biến điện áp	
PF	Power factor	Hệ số công suất
PID	Bộ điều khiển	
SSSC	Static Synchronous Series Controllars	Cấu trúc của bộ bù tĩnh đồng bộ nối tiếp
SVC	Static Var Compensation	Bù công suất kiểu tĩnh
STATCOM	Static Synchronous Compensator	Bộ bù đồng bộ tĩnh mắc song song
TCR	Thyristor Controller Reactor	
TCSC	Thyristor Controlled Series Compensation	Bộ bù bằng tụ mắc nối tiếp điều khiển bằng thyristor
TSC	Thyristor Switched Capacitor	
Var	Volt-ampere reactive	Đơn vị công suất phản kháng
W hoặc kW	Watt hoặc Kilowatt	Đơn vị công suất tác dụng

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Khối lượng quản lý vận hành.....	5
Bảng 1.2: Kết quả thực hiện chỉ tiêu tổn thất.....	10
Bảng 1.3: Số liệu các trạm biến áp (tháng 12/2019)	11
Bảng 1.4: Một số trạm biến áp phụ tải công nghiệp hệ số $\cos\varphi$ thấp gây tổn thất cao	22
Bảng 2.1: Độ lệch điện áp cho phép ở chế độ làm việc bình thường.....	30
Bảng 4.1: Các tham số PID theo phương pháp Ziegler-Nichols thứ nhất.....	73
Bảng 4.2: Các tham số PID theo phương pháp Ziegler-Nichols thứ 2.....	74